

Nyt fra Sprognævnet

2000/4 december

Indhold

Artikler

- [Euroen](#)
 - [Hvordan subsidiaritet blev til nærhed](#)
 - [Om ordet *suveræn*](#)
 - [Det nye århundrede - igen .](#)
-

Euroen

Af Anita Mai Ågerup

Valutabetegnelsen *euro* blev vedtaget i december 1995 på Det Europæiske Råds møde i Madrid, og siden begyndelsen af 1996 har Sprognævnet fået sproglige spørgsmål om dette ord. Der var som forventet særlig mange spørgsmål om euroen op til folkeafstemningen 28.9.2000, men også efter det danske nej til den fælles valuta har Sprognævnet modtaget spørgsmål om ordet: Skrives *euro* med stort eller med lille? Er der apostrof i bøjningsformerne af ordet? Hvordan bøjes det i pluralis (flertal)? Er der bindestreg i sammensætninger med *euro*? Er der nogen forkortelse for *euro*? Hvordan udtales *euro*? Hvad hedder de små enheder som euroen opdeles i?

Med lille begyndelsesbogstav: *euro*

Ordet *euro* skrives med lille begyndelsesbogstav ligesom andre valutabetegnelser, fx *dollar*, *franc*, *krone*, *lire* og *mark*. Man støder på skrivemåder som *Euro* og *EURO*, men de er altså ikke korrekte. Som andre ord skal *euro* dog skrives med stort efter punktum, og når det er det første ord i en tekst mv.

Euroen uden apostrof

Euro er fælleskøn ligesom alle andre møntenheder, på nær *pund*. I bestemt form singularis (ental) skrives *euroen*. Det er forholdsvis almindeligt at se det skrevet med apostrof, *euro'en*, en skrivemåde der også ville have været en mulighed hvis der havde været tale om en forkortelse. Men *euro* er ikke en forkortelse - det er en afkorting ligesom fx *foto(grafi)* og *(automo)bil* - og derfor skal *euroen* og i øvrigt også andre bøjningsformer af ordet, fx *euroer*, skrives uden apostrof.

Pluralis af *euroeuroer* og *euro*

Spørgsmålene om pluralisformerne af ordet *euro* har voldt Sprognævnet de største problemer, men i juni måned dette år blev det besluttet endeligt hvilke bøjningsformer af *euro* der skal angives i den næste udgave af Retskrivningsordbogen, der efter planen skal udkomme i slutningen af 2001:

euro sb., -en, -er (om pengestykker) og euro (i beløbsangivelse), bf. pl. euroe(r)ne.

Vi mener at vi her er nået frem til den bedste løsning, og det vil jeg uddybe i det følgende.

I februar 1996 fik Sprognævnet for første gang spørgsmålet om pluralisformerne af *euro*. Betegnelsen var på dette tidspunkt helt ny, og ordet var derfor ikke med i ordbøgerne, og vi havde af gode grunde meget få eksempler på ordet i pluralis i vores samlinger. De få eksempler vi havde, viste både formerne *euro* og *euroer*, og der var ingen oplagt grund til at anbefale den ene form frem for den anden. Der var ikke meget hjælp at hente blandt de øvrige valutabetegnelser, for der er én gruppe med uændret form i pluralis, fx *cent, lire, mark, pund, schilling* og euroens forgænger *ecu*, en anden med synlig pluralisendelse, fx *kroner, rubler, pesetas*, og en tredje hvor der er valgfrihed, fx *dollar* el. *dollars, franc* el. *francs*. Så da vi i begyndelsen af 1996 fik spørgsmål om pluralisformen af *euro*, svarede vi at både *euro* og *euroer* var mulige former i ubestemt pluralis, og dermed var der også to former at vælge imellem i bestemt form pluralis, nemlig *euroene* og *euroerne*.

I 1998 tog vi pluralisformerne af *euro* op til genovervejelse. Nu var *euro* kommet med som opslagsord i flere ordbøger. I Politikens Store Nye Nudansk Ordbog, 1997, og i Politikens Store Fremmedordbog, 1996, er det pluralisformen *euro* der er angivet, men i Munksgaards Fremmedordbog, 1997, og i Politikens Pocket Fremmedordbog, 1997, findes kun formen *euroer*. Der er siden hen udkommet en ny udgave af Nudansk Ordbog (Politikens Nudansk Ordbog med etymologi, 1999) og af Politikens Pocket Fremmedordbog (Politikens Fremmedordbog, 1999), men bøjningsformerne for *euro* er her de samme som i de foregående udgaver. Både *euro* og *euroer* har altså støtte i ordbøgerne.

I 1998 havde vi fået flere eksempler på pluralisformer af *euro* i vores samlinger, men også her var stillingen mellem *euro* og *euroer* nogenlunde lige. Som eksempler på pluralisformen *euro* kan nævnes: *der vil dog gå tre år, før nogen europæer får sin løn udbetalt i euro* (Politiken 16.12.1995), *. . de ferierende danskere på den tyske motorvej kan bestille Zwei Bockwurst og derefter betale i euro* (Information 28.2.1997), [billedtekst:] *Her en prøve på indkøb i euro i Berlin . .* (Berlingske Tidende 24.12.1998). Som eksempler på *euroer* kan nævnes: *. . almindelige mennesker risikerer . . at få klingende euroer i lommerne . .* (Berlingske Tidende 23.12.1995), *vi skal til at sende priser ud i euroer og finansiere nogle af vores projekter f.eks. cementfabrikker i euroer* (Jyllands-Posten 11.12.1996) *. . hvis man regner i kroner eller euroer* (Jyllands-Posten 29.6.1997).

Et tilsvarende billede tegnede sig efter søgninger i de elektroniske udgaver af Berlingske Tidende og Weekendavisen fra 1997 og 1998: Både *euro* og *euroer* blev brugt. Men i en del af de tilfælde hvor formen *euroer* blev foretrukket, var der tale om de enkelte mønter

(møntstykker) eller sedlerne snarere end valutaen som sådan, fx *ingen lande . . . har været interesseret i at putte kroner, ører eller euro'er i det forstærkede forsøg på at skabe jobs* (Berlingske Avisdata 18.6.1997), . . . *[han] ser med sindsro frem til den dag, de første euroer rasler i kirkebøssen* (Berlingske Avisdata 26.4.1998). Når der blev lagt vægt på valuta- eller møntenheden, var der tendens til at bruge *euro* i stedet for *euroer* i pluralis, fx *realkreditobligationer udstedt i ecu og senere euro* (Berlingske Avisdata 19.2.1998), . . . *der offentliggøres en kurs i kroner pr. 100 euro* (Berlingske Avisdata 9.9.1998). Det svarer til måleenheder som *kilo, liter, watt* osv., der også har samme form i singularis og pluralis, fx *1 kilo* og *100 kilo*.

I et svar til Europa-Kommissionen i 1998 om pluralis af *euro* konkluderede vi at "alt i alt er der nok mest der taler for at bruge *euro* som pluralisform i beløbsangivelser. Formen *euroer* kan dog heller ikke afvises, og det er sandsynligt at ordet, når det kommer med i næste udgave af Retskrivningsordbogen, vil få valgfrihed mellem pluralisformerne *euro* og *euroer*. Det kan dog heller ikke helt udelukkes at ordbogen vil foretrække pluralisformen *euro* i beløbsangivelser, hvorimod det må anses for udelukket at ordbogen skulle anføre formen *euroer* som den eneste pluralisform".

Det er vores indtryk at pluralisformen *euro* siden 1998 har vundet frem. Der skrives om *køb af varer i euro, lønne sit personale i euro, hjælp for en million euro til Tjetjenien, laveste kurs på 6,15 euro* osv. (eksempler fra Berlingske Avisdata 1999-2000). Den nemme løsning ville være at angive *euro* som den eneste pluralisform (bestemt form: *euroene*) i næste udgave af Retskrivningsordbogen. Det er den form der er mest udbredt, men grunden til at den er det, er at det er den form der bruges ved valuta- og beløbsangivelser, og dem tales og skrives der mere om end om pengestykkerne. Men i de forholdsvis få tilfælde hvor det drejer sig om pengestykkerne, er det normalt formen *euroer* der virker naturlig for de fleste, og det ville derfor være urimeligt ikke at have denne form med i Retskrivningsordbogen. Det må være de færreste der synes det lyder forkert at bruge *euroer* i en sætning som *Hvorfor dog ikke lade os få vore egne euroer med vor egen dronning på!* (Berlingske Avisdata 30.1.1999). Det er derfor artiklen om *euro* i Retskrivningsordbogen kommer til at se ud som nævnt i begyndelsen af denne artikel. I øvrigt er der tale om et mønster der ikke er ukendt. Det svarer til *øre* i Retskrivningsordbogen:

øre sb., -n, -r (om pengestykker) og øre (i beløbsangivelse), bf. pl. øre(r)ne.

Bestemt form pluralis: *euroerne* og *euroene*

Den bestemthedsform der svarer til *euroer*, er *euroerne*. Eftersom *euroer* er den form der skal bruges når der sigtes til pengestykkerne, burde den tilsvarende form *euroerne* også sigte til pengestykkerne, fx *her kan man se et billede af alle euroerne* og *euroerne rasler i bøssen*. Og ligeledes burde *euroene* bruges når der sigtes til valutaen på samme måde som *euro*. Det er dog sjældent at man har brug for bestemt form i sådanne tilfælde, men man kunne vel forestille sig en situation i en bank hvor bankassistenten spurgte *hvordan vil du have euroene?*, hvortil man kunne svare *I sedler, tak*. Eller inden en jordomrejse kunne man sige *jeg har husket dollarene, yennene og pundene, men jeg har desværre glemt euroene derhjemme*.

Selvom *euroerne* svarer til *euroer*, og *euroene* svarer til *euro*, er det ikke absolut påkrævet at man bruger *euroerne* om pengestykkerne og *euroene* om valutaen. Det står der jo ikke noget om i ordbogsartiklen om *euro*. Der står blot at man kan vælge mellem formerne *euroerne* og *euroene* i bestemt form pluralis. Det er altså ikke ukorrekt at skrive *euroene* i stedet for *euroerne* i *her kan du se et billede af alle euroene*, og det er heller ikke ukorrekt at skrive *euroerne* i stedet for *euroene* i *hvordan vil du have euroerne?* Der er ganske enkelt valgfrihed mellem *euroerne* og *euroene* uanset betydningen - på samme måde som der er det mellem *ører* og *øre*.

Sammensætninger med *euro*

Sammensætninger med *euro* skrives normalt uden bindestreg, fx *euroafstemning*, *euroområde*, *eurosamarbejde*, *euroskepsis*, *eurolån*, *euromønt*, *eurotegn* osv. Der er dog ifølge Retskrivningsordbogen, 2. udg., 1996, § 63.8, mulighed for at sætte bindestreg i sammensætninger med usædvanlige eller svært læselige ord- og bogstavsammenstød, og man kan derfor eventuelt sætte en bindestreg i sammensætninger som *en-euro* og *to-euro*. Der bruges desuden bindestreg i sammensætninger med taltegn: *1-euro*, *2-euro*, *5-euro-seddel*, *100-euro-seddel*.

Forkortelse og tegn for *euro*

Euro er i forvejen et kort ord, og der er derfor ingen grund til at forkorte ordet i almensproglige tekster. Det ser heller ikke ud til at der i almensproget bruges nogen forkortelse af *euro* som svarer til fx forkortelsen *kr.* for *kroner*. I erhvervslivet, finansverdenen og handelssektoren bruges den officielle ISO-forkortelse *EUR* - en forkortelse på tre bogstaver i lighed med de andre ISO-forkortelser for valutaer, fx *DKK* (for danske kroner), *FRF* (for franske franc), *DEM* (for tyske mark) og *GBP* (for britiske pund).

Ligesom for dollaren, pundet og yennen er der også et tegn for euroen. Det ligner et E med to vandrette parallelle linjer tværs igennem. Det er inspireret af det græske bogstav epsilon og af det første bogstav i ordet *Europa*. Det siges at de parallelle linjer symboliserer euroens stabilitet.

Det er bedst at sætte eurotegnet efter tallet på samme måde som med dollartegnet: (her skulle der gerne komme et eksempel med eurotegnet).

Udtalen af *euro*

Sprognævnet anbefaler udtalen "øwro" (med første stavelse udtalt som i fx *støvle*). Også udtalen "æwro" (med første stavelse udtalt som i fx *bævre*) kan dog bruges. Men den tyskklingende udtale "øjro", som findes i bl.a. finansverdenen, og den engelske udtale "juro" vil nævnet ikke anbefale.

Eurocent

Euroen opdeles i et hundrede underenheder ligesom kronen, og den officielle betegnelse for disse små enheder er *eurocent*. Der går altså 100 eurocent på 1 euro. I stedet for *eurocent* kan man også bruge den korte form *cent*, som efter al sandsynlighed er den form

der vil vinde indpas i sproget.

Eurocent bøjes på samme måde som *cent*:

cent *sb.*, -en, *cent*, *bf. pl.* -ene.

eurocent *sb.*, -en, *eurocent*, *bf. pl.* -ene.

Forkortelsen for *cent* er *c.* -- med punktum.

Anita Mai Ågerup (f. 1969) er videnskabelig medarbejder i Dansk Sprognævn.

[Til indholdsfortegnelsen](#)

Hvordan subsidiaritet blev til nærhed

Af *Jacob Kornbeck*

Subsidiaritetsprincippet blev i 90'erne et meget kendt politisk begreb, skønt det kun er en lille kreds af specialister, der kender det i detaljer. Dets store udbredelse gennem medierne skyldes, at EF ved vedtagelsen af Maastrichttraktaten optog en bestemmelse, der knæsatte princippet som et vigtigt element i samarbejdet. Hvad der er mindre kendt, er dog, at ordet har en lang historie i det 20. århundrede, og at det har (haft) en række medbetydninger, som der ikke tages hensyn til i dagens EU-debat. Denne artikel skal kort præsentere denne historiske udvikling. Dernæst dokumenteres ordets historie som politisk glose på dansk, og den nuværende praksis - både i Danmark og i EF/EU-dokumenters danske sprogudgaver - med at substituere det med ordet *nærhedsprincip* diskuteres.

EF-traktaten: Subsidiaritet, nærhed og proportionalitet

Den Store Danske Encyclopædi definerer *nærhedsprincippet* som et "princip inden for EU, vedtaget i 1992, som fastslår, at EU kun må fastlægge fælles normer på områder, hvor det kan godtgøres, at de vedtagne mål bedre kan opfyldes på fællesskabsplan end på nationalt plan" (14. bd., 1999, s. 363).

Med denne formulering ligger leksikonredaktionen fuldt på linje med den gængse opfattelse i Danmark. Det er også den, der kommer til udtryk i Maastrichttraktaten. *Subsidiaritet* havde i EF-sammenhæng som politisk begreb spillet en vis rolle siden 70'erne, da det i 1992 ved Maastrichttraktaten blev traktatfæstet gennem EF-traktatens artikel 3 B (artikel 5 efter Amsterdamtraktaten), som bl.a. bestemmer:

På de områder, som ikke hører ind under dets enekompetence, handler Fællesskabet, i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, kun hvis og i det omfang målene for den påtænkte handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne og derfor, på grund af den påtænkte handlingens omfang eller virkninger, bedre kan gennemføres på fællesskabsplan.

Fællesskabet handler kun i det omfang, det er nødvendigt for at nå denne traktats mål.

Denne bestemmelse definerer *subsidiaritet* som et princip om begrænsning af Fællesskabets beføjelser. Det leder tanken hen på brugen af *subsidiær* (f.eks. i advokaters processprog), som betyder det modsatte af *primær*: Ansvaret for et givet tiltag ligger primært hos medlemsstaterne og subsidiært hos Fællesskabet. I den sammenhæng synes det helt berettiget at oversætte det svære ord med de mange stavelser med *nærhedsprincippet*, hvilket allerede Det Europæiske Råd gjorde i sine konklusioner fra Birmingham og Edinburgh (1993). Også Delorsrapporten (*Hvidbog om konkurrence, vækst og beskæftigelse*, KOM(93)700, s. 14) har valgt at definere princippet efter primær/subsidiærmodellen som "princippet om, at de højere politiske beslutningsniveauer skal have så begrænsede funktioner som muligt, og at disse skal være subsidiære i forhold til de lavere niveauer" (Rådets database TIS, Terminology Information System).

Der er dog også EU-kilder, som udtrykker mere nuanceret og modsætningsfyldt, hvad *subsidiaritet* er eller kan være. Det gælder f.eks. protokollen om anvendelsen af *nærhedsprincippet* og *proportionalitetsprincippet* (stammer fra Maastrichttraktaten, knyttet som bilag til EF-traktaten). Protokollen omtaler både dette aspekt og samtidig hensynet til at nå den europæiske integrations mål:

2. Ved anvendelsen af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet skal traktatens generelle bestemmelser og mål overholdes, herunder navnlig kravet om at opretholde gældende fællesskabsret fuldt ud

Subsidiaritet defineres som "et dynamisk begreb, som bør anvendes i lyset af traktatens målsætninger" (punkt 3), idet det er et krav, at "ethvert forslag til fællesskabslovgivning skal begrundes med henblik på at godtgøre, at nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet overholdes" (punkt 4). Dvs., alt efter hvad der er rigtigt og hensigtsmæssigt, skal problemer løses hhv. nationalt eller i fællesskab. For traktatens mål handler jo ikke mindst om at fremme den europæiske integration.

Protokollen indeholder ikke nogen tilsvarende definition på *proportionalitet*. Vi kan dog gå ud fra, at det er et princip om rimelighed, forholdsmæssighed og relevans. En såkaldt *proportionalitetsgrundsætning* kendes i dansk ret dels i strafferetten og dels i forvaltningsretten (von Eyben & von Eyben 1999, s. 220). Der er tale om, at en straf eller foranstaltning skal stå i et rimeligt forhold til dens formål. *Proportionalitet* er dermed en gammel kending for danske jurister, skønt det ikke er det for hele befolkningen. Nærhed og proportionalitet bliver således et spørgsmål om "alting med måde" - intet absolut krav om at give prioritet til det nationale plan (eller fællesskabsplanet for den sags skyld). Således læst kan ordet *nærhed* nok synes lidt misvisende som oversættelse, men som det vil fremgå af den korte gennemgang af ordet *subsidiaritets* historie, før det blev EU-term, falder denne dobbelte betydning godt i tråd med dets tradition.

Subsidiaritet som politisk glose i Danmark

Der er grund til at skelne mellem kilder i EU-retten og kilder fra Danmark, for skønt dansk

er et officielt fællesskabssprog, kan der i mange forhold observeres større eller mindre variation i EU-teksters danske sprogudgave i forhold til danske tekster skrevet i Danmark. Dette gælder nok også *subsidiaritet* og *nærhed*. Begge ord bruges i begge sammenhænge, men der synes dog i Danmark at være en betydelig større forkærlighed for *nærhed*.

Ifølge Jarvad (1999) er første belæg for en anvendelse af ordet *subsidiaritet* på dansk fra 1971. Det drejer sig her vel at mærke om anvendelse i videre kredse. Omtale i faglitteratur før 1971 er meget sandsynlig, men for ordets historie som dansk politisk glose er det relevant at henvise til Politiken 16.8.1971, som omtaler et møde i Socialpolitisk Forening med (dengang) forskningsleder Bent Rold Andersen, der citeres for følgende udtalelse:

Det liberalistiske princip vil møde os i Europa, hver gang der i fremtiden tales om socialpolitik. Man kalder det derfor subsidiaritetsprincippet - og det pålægger borgeren ansvaret for hans egen tilværelse, mens det offentlige skal udvise tilbageholdenhed.

Rold Andersen har henvist til og advaret mod princippet i flere af sine senere publikationer. Hans bemærkning gælder frem for alt tysk socialret, hvori subsidiaritet er et bærende princip: Modsat den danske velfærdsstat er den tyske ikke opbygget på en formodning om, at det offentlige har en primær forsørgerrolle. Den primære har individet selv, dernæst familien, dernæst andre uformelle net, dernæst private sociale organisationer, og dernæst det offentlige, idet kommunen har forrang for amtet, som har forrang for delstaten, som igen kommer før forbundet (se den detaljerede gennemgang i Kornbeck 2000).

I 90'erne skete der imidlertid noget nyt. Maastrichttraktaten, som i Danmark måtte til folkeafstemning to gange, før den kunne ratificeres, var nemlig den første traktattekst, der indeholdt en henvisning til *subsidiaritetsprincippet*. Netop fordi debatten om de to folkeafstemninger kom til at handle meget om grænserne for Fællesskabets og medlemsstaternes beføjelser, kom det vanskelige ord på alles læber. Og da det er så langt, svært at udtale og heller ikke let at forstå, er det ikke overraskende, at mange valgte at tale om *nærhedsprincippet* i stedet.

På dansk kan synonymien *nærhedsprincip* = *subsidiaritetsprincip* ifølge Jarvad (1999, s. 608) dokumenteres tilbage til 1981. Ordrette henvisninger hertil findes der en del af fra tiden omkring Maastrichtfolkeafstemningerne. Det ses af flere kort og kopier i Sprognævnets citatsamling fra 1991-92, herunder et citat fra Information, 6.5.1991. Der er i den sammenhæng grund til at nævne de mange andre nyskabelser med førsteleddet *nær-* i den her omhandlede betydning (ord som *nærdødoplevelse* eller *nærlæse* passer selvsagt ikke ind i sammenhængen). Jarvad (1999, s. 607-609) har tolv eksempler på sådanne ord. De går helt tilbage til 60'erne, og de har alle positive medbetydninger. Navnlig må det vel antages, at ordet *nærdemokrati* spiller en indirekte rolle, når danskerne taler om EU's *nærhedsprincip*. Jyllands-Posten skrev den 9.2.1980, at ordet "bliver mere og mere brugt, vist som modsætning til det demokrati, der virkeliggøres i folketinget, men som åbenbart ikke anses for tilstrækkeligt" (smst., s. 608). Formuleringen synes i høj grad identisk med

forventningerne til EU's subsidiaritets- eller nærhedsprincip, og citatet minder om, at befolkningens oplevelse af fremmedgørelse i forhold til de europæiske strukturer i princippet er den samme, som de allerede kender i forholdet til deres egne lokale, regionale og nationale strukturer.

Men som nævnt er *subsidiaritet* mere end nærhed og decentralisering. Det kan kun forstås efter en kort gennemgang af det katolske begreb, som EU-begrebet er baseret på (en længere redegørelse findes i Kornbeck 2000).

Det katolske subsidiaritetsprincip: decentralisering og hjælp

I det 19. århundrede indtog den katolske kirke en kritisk holdning både til kapitalismen og til socialismen. Der blev behov for en sammenhængende teori, som kunne begrunde, at mennesker har et socialt ansvar for hinanden, men at styring fra centralt offentligt hold er forkert. Denne opfattelse kom først til udtryk i en social encyklika (rundskrivelse), som Pave Leo XIII udsendte i 1891: "Rerum novarum". Dette dokument slår fast, at statslig vilkårlighed er en meget forkert ting. I de følgende årtier kom engagerede katolikker til at medvirke ved en række arbejdskonflikter, og idéen om en katolsk "tredje vej" vandt frem. Op til rundskrivelsens 40-års-jubilæum i 1931 bad derfor Pius XI en ung tysk jesuit ved navn Oswald von Nell-Breuning om at udarbejde en aktualiseret encyklika: "Quadragesimo anno". Det er i dette dokument, at subsidiaritetsbegrebet først formuleres. Det siger, dels at opgaver skal løses på det lavest mulige og mest hensigtsmæssige organisationsniveau, dels at overliggende niveauer har en pligt til at hjælpe de underliggende. Den gængse fejltolkning består i, at *subsidiaritet* forstås som afledt af *subsidiær* ('sekundær, underordnet'), mens ordet i virkeligheden henviser til det latinske ord *subsidium* ('hjælp'). (Se Kornbeck 2000).

På den baggrund er det ikke så overraskende, at EU's subsidiaritetsprincip bliver forskelligt brugt og opfattet af forskellige aktører: Det kan hentyde til decentralisering, til at opgaver skal løses, hvor det er mest relevant, og til, at forskellige organisationsformer skal hjælpe hverandre. I tysk socialret er det meget ensidigt kommet til at betyde, at det offentlige kun har lov at træde hjælpende til, når alle andre ressourcer - egne, familiære og dem i uformelle netværk - er udtømt. I EU-sammenhæng er det tydeligt, at princippet om magtbegrænsning er dominerende, men som vi så ved gennemgangen af protokollen om anvendelsen af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet, antages hensynet til den europæiske integrations mål dog at indgå i princippet.

Er nærhedsprincip det samme som subsidiaritetsprincip?

Allerførst skal det slås fast, at ordet *nærhedsprincip* bruges i en række fællesskabsdokumenter og i en række danske politiske dokumenter. Men i danske EU-dokumenter er det udtryk for en dansk enegang (selv tyskerne og østrigerne, som ofte er mere forbeholdne over for lån fra de klassiske sprog end danskerne generelt er, kender kun *Subsidiaritätsprinzip*), og i dansk national sammenhæng skal det fremhæves, at der er sameksistens mellem *subsidiaritetsprincip* og *nærhedsprincip*.

At *nærhedsprincip* ud fra en retlig betragtning ikke er en korrekt oversættelse af *subsidiaritetsprincip*, blev meget tidligt påvist af en juridisk forfatter i Danmarks vel nok

vigtigste juridiske fagtidsskrift, Ugeskrift for Retsvæsen (Boye Jacobsen 1992). I betragtning af, at princippet indførtes officielt i Maastrichttraktaten, som undertegnedes ved udgangen af 1991 og første gang var til folkeafstemning i juni 1992, er der tale om en særdeles hurtig reaktion (ikke mindst, da fagtidsskrifter normalt er en del tid om at bedømme artikelforslag). Boye Jacobsen (1992) beklager, at lovforslaget til ratifikationsloven (L 240, FT 1991-92) ikke forklarer *subsidiaritetsprincippet*:

I bemærkningerne .. satte man Maastricht-Traktatens subsidiaritetsprincip lig med et nærhedsprincip. Det er sprogligt og indholdsmæssigt forkert. Art. 3 B, stk. 2, er en regel af en anden art, nemlig en regel om magtfordeling mellem medlemsstaterne og fællesskabet. Hele debatten i Tyskland kommer netop af, at det ikke er et nærhedsprincip. (Boye Jacobsen 1992, s. 343-344)

Opsamling og konklusion

Der er altså en etableret praksis med at substituere *subsidiaritet* med *nærhed*. Sprognævnet sammenfatter det således: "Ifølge Sprognævnets citatsamling er nærhedsprincip synonymt med subsidiaritetsprincip i EF-sammenhæng" (sag nr. 1992/134, 12.05.1992). Denne praksis skal der vitterligt ikke rokkes ved her. Det kan dog være på sin plads at spørge, om det ene ord dækker mere eller mindre end det andet.

Vi har altså tre forskellige begreber: *subsidiaritet* - *nærhed* - *proportionalitet*. Det førstnævnte er det mest akademiske og det ældste. Nummer to og tre er klart mest politiske. Forholdet mellem *subsidiaritet* og *nærhed* kan være uklart, og der er grund til at anføre, at *nærhed* er snævrere end *subsidiaritet*. *Proportionalitet* dækker igen et udvalg af subsidiaritets aspekter, og det er til dels nogle andre end dem, der er omfattet af *subsidiaritet*.

Litteratur

Von Eyben, Bo & von Eyben, W.E. (1999): *Juridisk ordbog*. 11. udg., København, Thomson

Boye Jacobsen, Christen (1992): *Subsidiaritetsbegrebet i EF-retten* (Ugeskrift for Retsvæsen, årg. 126, nr. 39, s. 341-345)

Jarvad, Pia (1999): *Nye ord i dansk 1955-1998*, København, Gyldendal

Kornbeck, Jacob (2000): *Subsidiaritetsprincippet som empowerment?* (Nordisk Sosialt Arbeid, årg. 20, nr. 3, s. 139-148)

Jacob Kornbeck (f. 1968) er oversætter i Generalsekretariatet, Rådet for Den Europæiske Union, Bruxelles. Meninger fremsat i artiklen er forfatterens egne og behøver ikke at svare til forfatterens arbejdsgivers opfattelse.

[Til indholdsfortegnelsen](#)

Vel er du Manden, men du er sku da itte helt

søverin

Om ordet *suveræn*

Af Pia Jarvad

Ordet *suveræn* - som substantiv (navneord) og adjektiv (tillægsord) - og det tilhørende substantiv *suverænitet* har gammel hævd i dansk. Ordet er lånt fra fransk *souverain*, som har det fra latin *superanus* 'højeste, ypperste'. I dansk er det kendt siden den periode man i sprogvidenskaben kalder ældre nydansk, nemlig 15- og 1600-tallet. Af ordets nuværende staveform kan man se at det er gammelt i dansk - det er tilpasset dansk stavetradition således at *ou* er blevet til *u* (jf. de nyere franske lån som *courgette*, *clou*, *soufflé* som stadig har *ou*) og *ai* er blevet til *æ* (jf. nyere franske lån som *café au lait*, *chaiselong*, *charolaiskvæg* som stadig har *ai*).

Men sådan har det ikke været hele tiden. Dengang ordet var nyt, blev det stavet på fransk. Holberg (oplysningerne står i *Holberg-Ordbog. Ordbog over Ludvig Holbergs Sprog*, Aage Hansen og Sv. Eegholm-Pedersen red., 1981-88) brugte franske stavemåder som *souverain*, *souverainitet* (og i øvrigt også *souverainetet*, *souverainitæt*, *souverainetæt*, *souverainité*, for i tiden omkring 1700 var stavningen ikke slet så standardiseret som nu). I de ældste danske fremmedordbøger er staveformen stadig fransk. Hos Jacob Baden (Jacob Baden: *Alphabetisk Ordbog over de af fremmede, især af det græske, latinske og franske Sprog i det Danske indførte Ord*, 1806) er *souverain* og *souverenite* opslagsord. I Meyers Fremmedordbog (L. Meyer: *Kortfattet Lexikon over fremmede, i det danske Skrift- og Omgangs-Sprog forekommende Ord, Konststudtryk og Talemaader; tilligemed de i danske Skrifter mest brugelige, fremmede Ordforkortelser*, 1837) er staveformen den samme, i udgaven fra 1898-1902 indføres opslagsordet *suveræn* med en henvisning til *souverain*.

Om udtalen oplyses det i Ordbog over det Danske Sprog at Friderich Rostgaard (1671-1745) i sit utrykte manuskript til en ordbog angiver at udtalen af *suveræn* er *suveriin*, og af *suverænitet* er *suverinitet*, mens Jacob Baden angiver en tilnærmet fransk udtale *suveræng*, *suverænité*. Mere folkelige udtaler er *severin*, *søverin*, den sidste som gengivet af Thorkild Gravlund, jf. artiklens titel. I dag er udtalen stort set fast: *suveræn* rimer på *pæn*, og *suverænitet* udtales som alle andre ord der ender på *-itet*, fx *mondænitet*.

I Danmark blev enevælden indført ved en "suverænitetsakt" som blev undertegnet 10.1.1661 af repræsentanter for rigsrådet og stænderne, hvorved det overdroges kongen at udforme en ny forfatning, enevælden. Og selve enevælden som styreform har man kunnet omtale som *suverænitet*, kongen var *suverænen* i betydningen 'enevoldskongen'. Det følgende århundredes brug af ordene som knyttet til enevælden og dens samfundsstruktur og kultur kan man finde redegjort for i Holbergordbogen. Her er betydningen af substantivet *souverain*: 'som har, udøver den højeste magt inden for et område (et rige, en stat)', og det bruges især om en 'som udøver en uindskrænket, enevældig magt'. Bruges det om en magt eller myndighed, er denne uindskrænket eller absolut. Bruges det om et rige eller om en fyrste, så er det eller den ikke underlagt andres overhøjhed, men er derimod uafhængig, autonom.

Men ordet *suveræn* bruges også om andet end magtstrukturer, og i sådanne tilfælde er synonymerne til ordet 'ypperlig', 'uovertruffen', og ordbogen giver et illustrerende eksempel fra Holbergs første Epistel fra 1748: *(man) kalder .. ogsaa souverain, alt hvad som er ypperligt.*

Ordet *suverænitet* betyder dels den højeste politiske magt i en stat, dels uindskrænket, enevældig magt eller regeringsform, altså det som i dag ville kaldes *enevælde*. I Holbergs Dannemarks og Norgens Beskrivelse, 1729, står der: *Geisteligheden og Borgerskabet (gik) samme morgen ... foruden Adelen til slottet og offererede (dvs. 'tilbød') Kongen suverenitetet.*

Ordbog over det Danske Sprog, der er i 27 bind, beskriver det danske sprog fra Holbergs tid til i dag. "I dag" er tidspunktet hvor det pågældende bind bliver udgivet, og for bindet med bogstavet s's vedkommende er det 1944. Her genfinder man betydningerne fra Holbergs tid. Som navneord betyder *suveræn* 'indehaver af suveræn magt', og det bruges især om en enevældig fyrste, monark, men også om en stat som har uafhængig handlefrihed (inden for folkerettens grænser), og som er selvstændig i forhold til andre stater. Ordbogen giver synonymet *autonom*. Det er bemærkelsesværdigt at *suveræn* er defineret i forhold til folkeretten, altså de retsregler som efter sædvane gælder for indbyrdes selvstyrende stater, og som således kan medføre en indskrænkning i den absolutte suverænitet. Som adjektiv er ordet brugt med hensyn til politisk magt hos statsoverhoved, regent, politisk organ 'som har den højeste magt'. En anden anvendelse af ordet er videre og har synonymer som *myndig*, *overlegen*, *uafhængig*, og specielt 'som ikke lader sig binde af' eller 'som sætter sig ud over love og vedtægter, skik og brug'. Denne brug af ordet angiver ordbogen er især boglig, men giver dog et mindre bogligt eksempel: *(roeren) viste sig .. suveræn i Sculler* (Politiken 19.7.1942). Ikke sjældent kan ordet optræde i forbindelser som *suveræn foragt*, *ligegyldighed*, *ringeagt*, *vilkårlighed*. Hertil knytter sig den folkelige brug af ordet i forbindelser som *han er selv suveræn* (*severin*, *søverin* og lignende, tilføjer ordbogen), udtryk som svarer til "han er selv herre", "han er herre i sit hus", og det er hertil artiklens titel knytter sig, den er fra Thorkild Gravlund: *Vejrgabet 1917*, s. 135.

Ordet *suverænitet* er også med i Ordbog over det Danske Sprog: vi genfinder betydningen om den enevældige regeringsform, men ny er *folkets suverænitet*, *folkesuverænitet*: 'den højeste politiske magt betragtet som hvilende hos folket, paa hvis vegne den udøves af statsoverhovedet og de politiske instanser'. Som idé betragtet er den ikke ny, men kan føres tilbage til souverainitetstiden (her forstået som enevældstiden) og var som sådan en diskussion værd i reaktion mod enevælden. I dag er den et anerkendt forvaltningsprincip og er bl.a. i Danmark det princip hvorpå demokratiet hviler.

Den anden betydning af *suverænitet* er i denne ordbog den overførte betydning som svarer til synonymerne *uafhængighed*, *overlegenhed*, og Georg Brandes skriver således i sin bog *François de Voltaire (1916-17)*: *(Voltaire) troer paa Intelligensens Suverænitet.*

I dag er billedet lidt anderledes. Substantivet *suveræn* i betydningen 'enevoldskonge', 'enehersker' bruges slet ikke mere, og ordet *suverænitet* anvendes næppe mere om styreformen 'enevælde', her har ordene *enevælde*, *enevoldsdømme* taget over. Næppe

nogen kunne finde på at tale om "tiden før, under og efter suverænitet" og dermed sigte til enevældstiden. Heller ikke brugen af substantivet *suveræn* i betydningen 'enehersker' eller 'statsoverhoved med uindskrænket magt' er gangbar mere. Det er heller ikke tænkeligt for eksempel at omtale Saddam Husseins styre som *suverænt* eller ham selv som *suveræn hersker* - et statsoverhoved med uindskrænket magt kaldes i dag *diktator*, og styret kaldes *diktatur*.

Naturligvis kunne man tænke sig ordene *suveræn* og *suverænitet* brugt om et sådant styre, men en betingelse for den brug er at man anser styret for godt, og i så fald bruger man ordet i en anden betydning, nemlig betydningen 'overlegent dygtig'. Denne betydning er til gengæld meget almindelig i dag, fx

Suveræn herskabslejlighed ... må ses! (Information 3.9.1988)

et anderledes og suverænt køkken i alle detaljer. (Bo Bedre 25.9.1986)

hendes pianistiske færdigheder er helt i top. Hendes teknik er suveræn, klangen blid og varm. (Politiken 27.6.1988)

Og blandt unge sprogbrugere kan *suveræn* have karakter af at være rent positivt forstærkende, og have betydningen 'overordentlig god', og den er parallel med den nyere brug af *fed*, fx

'det er suverænt' = 'det er fedt' (DR, Tv-Sporten 25.11.1995)

Til den nyere brug af *suveræn* hører også de følgende eksempler hvor *suveræn* nærmest er et gradsadverbium (gradsbiord) svarende til 'langt':

Opel Kadett er suverænt den mest købte bil i Danmark. (Frederiksborg Amts Avis 6.9.1986)

den suverænt største eksportør. (Radioavis 25.8.1994 i forbindelse med fetaeksport)

I den følgende række af nye citater kan man se at ordet (fortsat) bruges i betydningen 'egenmægtig', 'egenrådig', 'uafhængig'. Det er den betydning som ikke helt tydeligt fremgår af Ordbog over det Danske Sprog, men som dog ligger latent i ordbogens beskrivelse, jf. følgende citater:

Vi får simpelt hen ingen oplysninger overhovedet fra det franske politi, der har valgt at køre denne sag fuldstændig suverænt. (Politiken 18.7.1988)

redaktøren vælger suverænt de filmklip, der vises. (Politiken 14.12.1988)

Den økonomiske integration i EF vil gradvist reducere de enkelte landes selvstændighed - færre og færre beslutninger kan tages suverænt af de enkelte lande. (Politiken 28.12.1988)

Ledelsen beslutter suverænt (Politiken 29.1.1989)

Den almindeligste brug af ordet *suverænitet* er i dag derimod knyttet til den tidligere betydning "folkets suverænitet" og tager som sådan udgangspunkt i forvaltningsprincippet. Hertil siger Juridisk Ordbog (af W.E. von Eyben, 9. udgave 1993):

et i den folkeretlige litteratur almindeligt forekommende begreb, der defineres på forskellig måde, hyppigt som statens retlige uafhængighed af andre samfund og deraf flydende evne til inden for folkerettens grænser selv at bestemme sin kompetence.

Ordet bruges synonymt med selvstændighed, jf. dette citat:

Under sit besøg i Tjekkoslaviet sidste år omtalte Gorbatsjov heller ikke doktrinen om de socialistiske landes "begrænsede suverænitet" med et ord. (Politiken 8.8.1988)

Hertil hører de utroligt mange sammensætninger som *suverænitetssafgivelse*, *suverænitetssiddelse*, *suverænitetsoverdragelse*, *suverænitetsproblematik*, *suverænitetsspørgsmål*, *suverænitetssvækkelse*, *suverænitetssudvidelse* som sammen med selve ordet *suverænitet* er emnet for diskussioner om den nye verdensorden med overnationale besluttende organer og opbygning af regionale selvstyrende områder på tværs af nationalgrænser, og som ofte er kerneordet i diskussionen om EU, jf. fx følgende:

SFs markedspolitiske ordfører, Steen Gade, beklager stærkt, hvis Schlüter har bundet Danmark til en regeringskonference med ændring af Rom-Traktaten og ny afgivelse af dansk suverænitet. (Politiken 28.6.1989)

Cubanerne kræver, at USA må anerkende eksistensen af en uafhængig og suveræn, socialistisk stat og opgive hele ideen om at diktere Cuba dets politik. (Aarhus Stiftstidende 31.7.1988)

Samlet kan man således sige at adjektivet *suveræens* nutidige brug primært er i betydningen 'overlegent dygtig', 'ypperlig', sekundært i betydningen 'egenmægtig', 'egenrådig', 'uafhængig', mens det kun sjældent bruges i den folkeretlige betydning. Til gengæld bruges substantivet *suverænitet* først og fremmest med tilknytning til folkeretten, mens de andre betydninger er forsvundet eller sjældne.

Pia Jarvad (f. 1946) er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

Artiklen har tidligere været trykt i tidsskriftet *Futuriblerne*, 23. årgang, nr. 3, 1996

[Til indholdsfortegnelsen](#)

Det nye århundrede - igen

Af *Henrik Galberg Jacobsen*

I 1990'erne, specielt i årtiets sidste par år, var der livlig diskussion om hvornår det nye århundrede og årtusind egentlig begyndte. Var det ved årsskiftet 1999/2000, som vi har passeret for snart et år siden? Eller var det først året efter, altså ved det kommende årsskifte 2000/2001?

Det sproglige spørgsmål

Dansk Sprognævn udtalte sig ved flere lejligheder om spørgsmålet, bl.a. her i *Nyt fra Sprognævnet* (1991/2, 1998/4 og 1999/1). Sprognævnet lagde i sine udtalelser vægt på at se spørgsmålet som et primært sprogligt -- ikke som fx et astronomisk eller teologisk - spørgsmål. I den seneste behandling af problemet, min opsummerende artikel "År 2000-problemer" i *Nyt fra Sprognævnet* 1999/1, fik det sproglige spørgsmål denne formulering:

Hvad betyder de sproglige udtryk *det 21. århundrede* og *2000-tallet*? Betyder de 'hundredårsperioden 2000-2099 inkl.', eller betyder de 'hundredårsperioden 2001-2100 inkl.'?

Og det blev besvaret sådan:

Det er den første betydning, altså 2000-2099, der er den korrekte - helt svarende til at fx *det 20. århundrede/1900-tallet* og *det 19. århundrede/1800-tallet* hidtil har betydet og stadig betyder henholdsvis 'hundredårsperioden 1900-1999 inkl.' og 'hundredårsperioden 1800-1899 inkl.'.

Sprognævnet mener stadig at de betydninger der her beskrives, svarer til den naturlige danske sprogbrug i dag. Men det burde have været pointeret at det er det moderne danske almensprog der er tale om, så brugen af ordet "hidtil" burde nok have været præciseret eller undgået.

Forrige århundredskifte

Kort tid efter årsskiftet 1999/2000 blev vi af en af vores læsere gjort opmærksom på at man i hvert fald for 100 år siden ikke havde samme opfattelse af århundredskiftets placering som vi har i dag. Som dokumentation henviste læseren til avisreportager fra årsskiftet 1900/1901 der klart pegede i retning af at det var dette årsskifte man havde opfattet som århundredskiftet.

Jeg har nu haft lejlighed til at se nærmere på nogle af de gamle aviser, ikke blot fra årsskiftet 1900/1901, men også fra 1899/1900, der jo efter den nutidige sprogopfattelse skulle være den store nytårsaften. De aviser jeg har set i, er Politiken, Berlingske Tidende, Dagens Nyheder, Social-Demokraten, Fyns Tidende, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad, Aarhus Stiftstidende, Aalborg Stiftstidende.

Mine stikprøver bekræfter samstemmende at det for 100 år siden var årsskiftet 1900/1901 der primært blev betragtet og fejret som århundredskiftet. Mest markant fremgår det af Politiken 1.1.1901, der helt stod i århundredskiftets tegn, hvad der yderligere var understreget af tilføjelsen til avisens hoved på forsiden: "FØRSTE DAG I DET NYE AARHUNDREDE". Der var i øvrigt reportager fra de store fester i Aarhus, Aalborg og Odense.

Og blandt annoncerne kunne man (også i andre aviser end Politiken) nytårsdag 1901 se en reklame for "Ny Carlsberg Pilsener, det nye Aarhundredes Drik".

Knap så overstrømmende var fejringen af århundredskiftet i de øvrige 1901-aviser, men der var dog ikke tvivl om at det nytår man lige havde passeret, var "Hundredaarsskiftet". Social-Demokraten havde viet hele forsiden til århundredskiftet, og i Fyns Tidende kunne man læse om de talrige odenseanere der havde fejret afskeden med "det gamle Hundredaar". I Berlingske Tidende var der øverst på forsiden placeret en annonce for Chs. Farre Champagne - "Det ny Aarhundredes Champagne". Samme blad havde ventet ekstra ballade nytårsnat i hovedstadens gader, men kunne "desto glædeligere .. konstatere, at der i Virkeligheden kun fandt faa Pøbeloptøjer Sted".

Andre opfattelser

At der også for 100 år siden var nogen der mente at årsskiftet 1899/1900 fortjente en særlig markering, er dog klart nok. Politiken havde således allerede nytårsdag 1900 afsat halvdelen af forsiden til kantaten "Nittenhundred! Kantate - ved Grænse-Skellet". Den var forfattet af Holger Drachmann, der bl.a. lod en kirkeklokke bebude at "Et nyt Aarhundred er født!", og som også fremsatte opfordringen

Brug det næste Sekel
bedre end det andet!

Flere af de øvrige aviser kan berette om særlig kraftig nytårsskydning nytårsaftensdag 1899 og den følgende nytårsnat. Social-Demokraten 2.1.1900 skriver under overskriften "Nytaars-Nat. 9-Tallet bydes Velkommen. Frygtelige Spektakler" at København "sikkert aldrig tidligere [har] oplevet en saa livlig Nytaars-Nat, som da Aar 1899 veg Pladsen for 1900", og kan tilføje at det nye år rundt i byen hilstes "med en Kanonade af Fyrværkerisager saa stærk og langvarig som ingensinde før".

Også Berlingske Tidende melder om at nytårsløjerne i København til tider antog "ikke helt farefri Former", så at politiet hyppigt måtte skride ind, og foreslår som forklaring: "Det overglade Publikum syntes aabenbart at have Følelsen af, at det gjaldt at indvie, ikke blot et nyt Aar, men tillige et nyt Aarhundrede".

Aalborg Stiftstidende 2.1.1900 tilføjer en international dimension ved at oplyse at "Striden" "angaaende Aarhundredets Slutning" oprindeligt var en strid mellem den tyske "Kejser Wilhelm på den ene Side og Europas Videnskabelige Autoriteter paa den anden Side". Derudover nævner avisen at den danske kirkeminister "som bekjendt [har] taget det Parti, at lade de Sogne, som havde Lyst til det, ringe det nye Aarhundrede ind nu med det samme, og lade de øvrige vente til næste Aar". Tilladelsen blev givet i en bekendtgørelse af 23.12.1899 "angaaende Fejring af Aarsskiftet 31te December 1899 - 1ste Januar 1900". Heri henviste ministeriet ganske vist til at man 100 år tidligere "baade fra Kirkens Side og i borgerlige Forhold" havde fejret hundredårsskiftet ved udgangen af 1800, og afviste på den baggrund at årsskiftet 1899/1900 kunne betragtes som et hundredårsskifte. Man havde dog forståelse for at skiftet 1899/1900 måtte stå som "særlig højtidsfuldt", og havde intet at indvende mod at det blev markeret i kirkerne ved årsskiftet. - Kirkeministeriet har i

november 2000 oplyst at der ikke er udsendt noget tilsvarende centralt direktiv i forbindelse med det seneste århundred- og årtusindskifte.

Et betydningskifte

Der var altså også op mod skiftet fra det 19. til det 20. århundrede delte meninger om hvornår dette skifte præcist fandt sted. Det rykker dog ikke ved at den almindelige opfattelse omkring år 1900 (og formentlig i endnu højere grad omkring år 1800) var at det først var skiftet 00/01 der var århundredskiftet - eller sagt på en anden måde: at fx udtrykket *det 19. Aarhundrede* efter den dominerende samtidige sprogopfattelse betød 'hundredårsperioden 1801-1900 inkl.'.

Hvad kan grunden nu være til det betydningskifte vi har kunnet iagttage siden århundredskiftet for 100 år siden? Det kunne være nærliggende at se en sammenhæng med den almindeligere brug i de seneste 30-40 år af udtryk af typen *1700-tallet* i stedet for *det 18. århundrede*. Århundredbetegnelserne med *-tallet* er imidlertid en særlig nordisk type (oprindelig specielt svensk), og den samdrægtige internationale megafejring af årsskiftet 1999/2000 som århundredskifte og årtusindskifte tyder da heller ikke på at forklaringen skal findes lokalt i Danmark eller Norden.

Man bør snarere fokusere på de globale fællessproglige skriftsprogstørrelser der udgøres af arabertallene *0, 1 .. 9*. Det er her umiddelbart iøjnespringende at den udskiftning af hele tre eller fire cifre (*1899 > 1900; 1999 > 2000*) der svarer til den moderne sprogbrug, langt bedre afspejler det skelsættende i skiftet mellem århundreder eller årtusinder end den udskiftning af et sølle enkelt ciffer (*1900 > 1901, 2000 > 2001*) der svarer til den ældre opfattelse. Også de truende computersammenbrud i forbindelse med skiftet fra 1999 til 2000 har formentlig gjort deres til at netop dette årsskifte kom til at stå som særlig markant og skelsættende. Hertil kommer også det særdeles gennemgribende "navneskifte" fra *nitten hundrede..* til *to tusind..* (og ikke bare til *tyve hundrede..*).

Af en Nytaarstale

En af nytårsartiklerne i Aarhus Stiftstidende 2.1.1901 var en reportage fra festlighederne i Kjellerup (mellem Silkeborg og Viborg) i anledning af århundredskiftet. På programmet stod bl.a. et optog med musik og faner gennem de illuminerede gader og med påfølgende samling på hotellet, hvor herredsfoged Krabbe "Kl. 11½" i den stuvende fulde sal holdt festtalen.

Talen refereres fyldigt i avisen. Her i Nyt fra Sprognævnet næsten 100 år senere nøjes vi med referatet af herredsfogdens besindige og forsonlige indledningsord:

Han var af den Formening, at Aarhundredet begyndte for et Aar siden, men da der var forskellige Meninger herom, var den Sag ikke af Betydning.

Godt nytår igen!

Henrik Galberg Jacobsen (f. 1944) er professor i nordiske sprog ved Syddansk Universitet - Odense Universitet, medlem af Dansk Sprognævn.

Til indholdsfortegnelsen
